

Kde končí černé labutě...

Víte, co dělá baletka, když ukončí kariéru? **COKOLI, ABY SE UŽIVILA.**
Přechod do „normálního“ života ji někdy bolí víc než tancem opotřebované tělo, protože vlastně nic neumí.

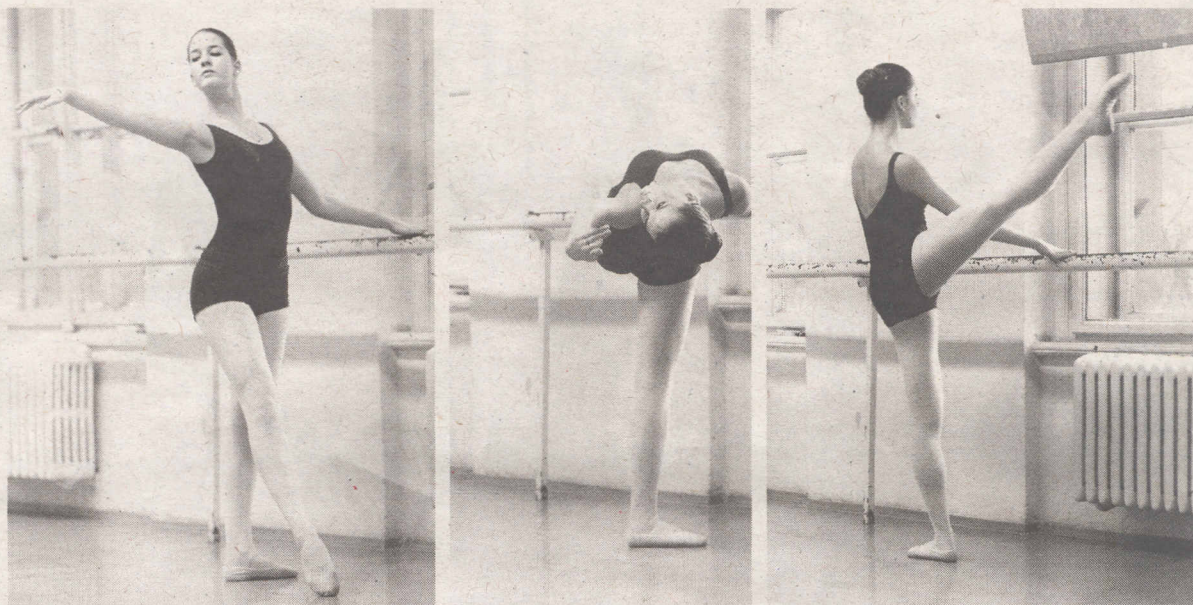

FOTO: JAN KÁBRT

JIRÍ SOTONA

Hrdinka oscarového filmu Černá labuť, který právě běží v kinech, je posedlá baletem. Zaprodala by mu duši. České baletky, které film viděly, se brání, že taková závislost je přehnaná. Souhlasí však s tím, že to není obyčejná práce. Je to něco víc – poslání, osud, celý život...

Trochu vzletná slova, ve kterých zaniká podstata – balet je zaměstnání. Ale nedá se dělat věčně a u baletek to platí dvojnásob. Jenže co až ten konec doopravdy přijde?

„Ze začátku jste přesvědčený, že to budete dělat snad až do smrti,“ říká bývalá baletka Apolena Trnková, která tančila v Národním divadle jen rok. Pak přišly zdravotní problémy a brzký konec. Takovou životní změnu, ať už je náhlá nebo postupná, si mnohé tanečnice během kariéry moc nepřipouštějí.

„Začala jsem na to myslet až kolem třicítky, to se říkalo, že

v tomhle věku je už baletka stará,“ říká další bývalá členka souboru Národního divadla, dvaadvacetiletá Lambrini Chaciosová.

„Jsme jako vrcholoví sportovci. Jdeme do toho naplno, i když víme, že to do penze dělat nebudeme,“ snaží se najít srovnání Michaela Černá, bývalá sólistka v Národním, která teď pracuje jako baletní mistr.

Těžké nové začátky

Budoucí baletky jako by se obuté do špiček snad už rodily. Sotva se naučí chodit, už to s nimi doma šije, kolem pátého roku je rodiče vedou do baletní přípravky, v jedenácti „rukují“ na taneční konzervatoř, kde je čeká osmiletá dřina. A pak? Deset, patnáct, u těch nejúspěšnějších maximálně dvacet let kariéry.

Na prahu čtyřicítky, kdy má většina lidí vybudované zázemí i kariéru, začínají znovu. Některé se alespoň snaží zůstat ve svém, jako třeba Daniela Poková, která založila baletní školu. Přiznává, že si život bez tance neumí představit. „Je to adrenalin. Tělo je na to zvyklé,

asi bych nedokázala sedět někde v kanceláři.“

Žen, které místo baletních špiček obuly kancelářskou obuv, je přitom mezi bývalými baletkami dost. Apolena Trnková, která kariéru ukončila kvůli bolavému kolenu, má za sebou docela krkolomnou cestu. „Bylo mi dvaadvacet a jediné, co jsem uměla, bylo mluvit – aspoň jsem si to o sobě myslela,“ vzpomíná. Naivně – jak sama říká – zavolala do rádia, že hledá práci. „Potlačili úsměv a nabídli mi místo na recepci,“ říká.

Vydržela tam pár měsíců, pak pracovala jako obchodní zástupce v reklamě, tři roky také prodávala v obchodě se sklem. Chtěla výš, aspoň někam do kanceláře, tak znovu začala obvolávat firmy. Jenže baletní minulost se jevila jako handicap. „Jednou se mi stalo, že se mi vysmáli přímo do telefonu. Zeptali se, jakou mám školu, řekla jsem, že sice taneční konzervatoř, ale... Než jsem to dořekla, začali se smát a položili mi to,“ popisuje.

ČERNÁ LABUŤ

Natalie Portmanová dostala před týdnem za roli schizofrenní baletky Oscara. I české tanečnice připouštějí, že balet může být posedlost. A skoro každá touží po hlavní roli v Labutím jezeře.

FOTO: BONTONFILM

DŘINA A DŘINA

Balet je kolotoč tréninků, zkoušek a představení. Ale už po třicítce se začíná pomalu zastavovat. Tím se však ve dvaceti letech málokterá baletka zabývá.

Nakonec se přece jen uchytila v jedné firmě, která dováží nábytek z Itálie. „Už jsem tu jedenáct let,“ říká bývalá baletka a z jejího tónu je patrné, že ji náhlý konec kariéry i po třinácti letech stále mrzí. „To je věc, kterou nikdy neskousnu,“ netají se svými pocity.

Z divadla do kanceláře

V Anglii dokonce zřídili pro baletky psychologickou poradnu, která se jim snaží přechod do „normálního“ života ulehčit. U nás nic takového nefunguje, umělkyně se musí s životní změnou vyrovnat samy. „Někdy je to těžké, my totiž nic jiného než tančit neumíme,“ říká na rovinu Andrea Grofová, bývalá baletka Národního divadla, která pracuje v obchodním oddělení Divadla Bez zábradlí.

Měla štěstí, že nemusela dlouho tápat a do dalšího zaměstnání ji hned přetáhla bývalá spolužačka. „Zůstala jsem v divadle, můžu komunikovat

s lidmi,“ pochvaluje si. „I když je to trochu jiná práce, řeším třeba prodej vstupenek,“ dodává.

Kariéra Lambrini Chaciosové (jméno má po otci Řekovi) v Národním divadle trvala šestnáct let, v kance-

Konec v nedohlednu Ve dvaceti letech jste přesvědčený, že budete dělat balet snad až do smrti.

láři zatím osm. „To víte, že jsem se nové práce trochu bála. Neměli jsme na škole matiku, nevěděla jsem, jestli mi to půjde, ale zjistila jsem, že člověk je schopen naučit se všechno.“

Nejdřív asistovala kamarádce v malé stavební firmě, teď dělá asistentku ředitele v podniku poskytujícím

inženýrské služby stavebním společnostem. Na změnu si brzy zvykla. „Pro mě to nebyla taková psychická zátěž. Možná pro lidi, kteří si v hlavě neumějí srovnat, že jedna etapa skončila, ale druhá začíná.“

Stejný osud jako baletky mají také jejich mužské protějšky – i tanečníci si musí hledat nové zaměstnání. „Dřív dostávali místa vrátných v divadle, někteří pracovali jako taxikáři,“ vybavuje si Dagmar Špryslová, která už přes třicet let učí děti v baletní přípravce Národního divadla. Za chybu považuje, že byly před čtrnácti lety zrušeny výsluhové penze. To byla jistota peněz pro tanečníky, kteří měli odtancován určitý počet let.

„Trochu jsem na to spoléhal,“ směje se Ján Nemeč, bývalý sólista Národního divadla. „Myslel jsem, že skončím někde v baráčku na venkově,

v přírodě...“ vypráví v šatně tělocvičny Sokola v Praze na Žižkově. Už skoro dvacet let tu vede vlastní baletní školu.

Jako učitel si na nedostatek práce nestěžuje. Nesnaží se jen za každou cenu vyhledávat talenty, spíš propagovat balet jako takový. Žádný drill, na jeho hodinách většinou vládne pohoda. „Doporučuju ho jako koníček. Chci k němu přitáhnout co nejvíc dětí,“ vysvětluje.

Konec baletní kariéry s sebou však může přinést i příjemné změny. Sport, jídlo, koníčky, to všechno si baletka musí během kariéry více či méně odpirat, ale v důchodu? Sem s nimi!

„Lidé se mě ve čtyřiceti ptali – to ti nevádí, že už nebudeš tančit?“ vzpomíná baletní mistr Michaela Černá, „ale já odpovídala: Ne, ne, teď je to právě bezvadný! Jsem stará baletka, ale mladá žena a můžu dělat spoustu věcí, které jsem dělat nemohla nebo jsem na ně neměla čas,“ vysvětluje.

FOTO: JAN KÁBRT; FOTOGRAFOVÁNO NA TANEČNÍ KONZERVATOŘI HL. M. PRAHY S LASKAVÝM SVOLENÍM JEJÍHO VEDENÍ

Ted' si může i zalyžovat, což mívají baletky zakázané ve smlouvě.

Také založení rodiny tanečnice někdy odkládají až „na důchod“. Stále však přibývá těch, co si chtějí mateřství odbyť ještě během kariéry. Michaela Černá zažila návraty na divadelní prkna hned dvakrát. Poprvé po operaci, která ji vyřadila na tři čtvrtě roku. „Vypadalo to na konec, ale dokázala jsem se vrátit do plné zátěže. Díky tomu už jsem měla představu, jaké to je, když člověk jednou skončí,“ vysvětluje.

Později si s partnerem pořídili dítě, to jí bylo 34, a opět se zdálo, že těhotenství bude znamenat konec. „Ale ještě tři roky jsem si odtančila – všechny ty velké role – a užila jsem si je,“ vzpomíná. Ale nešlo by to bez rodičů a přátel, kteří pomáhali s hlídáním syna. „Myslet si, že se dá balet a rodina skloubit bez pomoci, je utopie.“

Stejně se rozhodla i třicetiletá první sólistka Národního divadla Nikola

Márová, která je právě v pátém měsíci. Mateřství dočasně nadřadila slibně rozjeté kariéře. „Balet miluju, ale nejsem jím posedlá. O dítěti jsem uvažovala už asi před dvěma lety. Když vidím, jaké dnes mají ženy problémy s otěhotněním...“ vysvětluje. I ona už uvažuje o tom, co bude v budoucnu dělat. „Umím si představit jak práci v kanceláři, tak podnikání, třeba vlastní restauraci.“ Mimochodem Márová je držitelkou Ceny Thálie za dvojroli Odetty/Odilie v Labutím jezeře, tedy té, která tak ničila postavu Natalie Portmanové ve filmu Černá labuť. „Ta dvojrole je skutečně nejnáročnější, ale pokud jde o film, pro mě tam bylo přehnané úplně vše,“ komentuje ho.

Posedlost nejen ve filmu

I když začínající baletky konec kariéry příliš neřeší, neznamená to, že občas nezapočítávají, jestli se vydaly správnou cestou. Dvaadvacetiletá Radka Příhodová, která se hned po konzerva-

toři uchytila v Národním divadle, měla takové období v polovině osmiletého studia na konzervatoři. „Prostě mě to nebavilo,“ vysvětluje, „a rozhodla jsem se, že do pátého ročníku nenastoupím.“ Přestože měla talent a učitelé jí to rozmouvali, přihlásila se na jazykovku. Jenže během prázdnin se jí to celá nějak rozleželo v hlavě...

„Bylo dobré si některé věci uvědomit,“ říká s odstupem času mladá baletka. „Zjistila jsem, že neumím bez tance žít,“ říká upřímně. Ale sama ví, že to nebude mít jednoduché, až přijde konec kariéry.

Finančně se totiž baletem zabezpečit nedá, tedy pokud netančíte v zahraničí. Ale to tanečnice dobře vědí. „Člověk musí být trochu střelenej, aby to mohl dělat,“ říká jedenaosmdesátiletá Dagmar Špryslová, pedagožka z baletní přípravky, a dodává: „Jsme tou prací posedlí. Dáblem, nebo andělem, to je jedno.“

jiri.sotona@mfdnes.cz

Hledání práce

„Jednou se mi stalo, že se mi vysmáli přímo do telefonu, když jsem řekla, že mám vystudovanou taneční konzervatoř.“

Apolena Trnková